

Citation:

C.J. Matthes, Levensbericht J.W. Ermerins, in:
Jaarboek, 1870, Amsterdam, pp. 79-83

LEVENSBERICHT
VAN
JAN WILLEM ERMERINS,

DOOR
C. J. M A T T H E S,
Secretaris der Natuurkundige Afdeling.

Voorgesproken in de Vergadering van 29 October 1870.

JAN WILLEM ERMERINS, geboren te Zierikzee den 19^{den} Februarij 1798, had tot vader ROBERT CAREL ERMERINS, Med. Dr. aldaar, die, zoo wegens deugd en goede trouw als bekwaamheid en kunde, bij zijn medeburgers in hoog aanzien stond; zijne moeder was HELENA MARIA VAN ADRICHEM.

Van kindsbeen af een gelukkigen aanleg voor studie openbarende, genoot hij zijne eerste wetenschappelijke opleiding in zijne vaderstad, die daarvoor toen uitnemende gelegenheid aanbod, in de classieke letterkunde ingewijd door MAHNE, die later aan de Universiteit te Gend het Hoogleeraarsambt bekleedde, en in de Wiskunde door den Predikant DOMPELING, later Professor aan het Athenaeum te Deventer.

In 1816 werd hij in het album der Leidsche Hoogeschool ingeschreven, en genoot aldaar het onderrigt van BAKE en BRUGMANS. Laatstgenoemde trok hem door den rijkdom zijner kennis en zijne uitmuntende gave van mededeeling bij voorkeur aan, gelijk hij ook op lateren leeftijd zijne nagedachtenis steeds bijzonder in eere hield. Behalve op Wis- en Natuurkundige wetenschappen, legde hij zich ook op de Medicijnen toe, met zoodanigen ijver en goed gevolg, dat zijn leermeesters GERARD SANDIFORT, BERNARD, KRAUSS en DU PUY hem onder

hunne beste en meest geliefde discipelen telden. De vakken zijner voorliefde van jongs af verwaarloosde hij daarom geenszins, waarvan eene dubbele zege in het studentenstrijdperk te Leiden kan getuigen.

In 1819 werd zijn antwoord op de aldaar uitgeschreven prijsvraag *Over de geschiedenis der uitvinding van den Compensatieslinger en de theorie daarvan* bekroond; in het volgende jaar dat op eene vraag naar de *Wet der scheikundige verwantschap*. Den 3^{den} April 1824 werd hij tot Doctor Philosophiae bevorderd op eene Dissertatie *Over de astronomische refractie*, en den eigen dag tot Doctor in de Medicijnen na verdediging van een Proefschrift *Over de verhouding tusschen den vorm der beenderen en dien van andere deelen van het menschelijk lichaam*; waarna hij zich als practiseerend Geneesheer te 's Hage vestigde. Al zeer spoedig echter gaf hij dien werkkring op, als door 's Konings keuze geroepen, om aan het Athenaeum te Franeker den overleden Hoogleeraar J. PIERSON THOLEN op te volgen, en het onderrigt in Mathesis, Physica, Logica en Metaphysica op zich te nemen; in het jaar daaraan, 1825, trad hij in den echt met ANNA MARIA KIEN, en verzekerde daardoor een huisselijk geluk, dat ook met kroost, der ouderen waardig, gezegend werd.

ERMERINS was der meening toegedaan, dat, op zeer weinige uitzonderingen na, een ieder voor eene zekere mate van wiskundige studie vatbaarheid bezit; dat de ontwikkeling dier vatbaarheid voor allen zonder onderscheid nuttig en heilzaam is, en dat, bijaldien daartegen vooroordeel bestaat, de fout meestal ligt aan eene min gelukkige opleiding. In dien geest had hij zijn gewigtigen werkkring aanvaard met het houden eener Oratie *de studio matheseos ad plurimorum hominum ingenia accommodato*. En niet enkel dat hij den juisten weg wist aan te wijzen om lust in wiskunde op te wekken en daarvoor smaak in te boezemen, hij bewees door zijn onderwijs ook zijne bedrevenheid om het aangeprezen pad te bewandelen — zoo dat de Curatoren der Doorluchte School zijn onderrigt op hoogen prijs stelden, en het voor de Inrigting aan hunne zorgen toebetrouwd zeer betreurden, toen ERMERINS in 1835 aan de

Hoogeschool te Groningen in de plaats van den aftredenden **SEERP BROUWER** benoemd werd, welk Professoraat den 16^{den} September door hem aanvaard werd met eene Oratie *de matheseos vi ad acuendum veri sensum*. Van dien tijd af wijdde **ERMERINS** met onverpoosden ijver zich aan de belangen der Groningsche Hoogeschool, welke hij zoozeer ter harte bleef nemen, dat hij het niet van zich konde verkrijgen, het beroep naar Leiden in de vacature door het overlijden van **UYLENBROEK** ontstaan aan te nemen. Het physisch kabinet was het voorwerp van zijn bijzonderen toeleg, en de uitbreiding en volmaking daarvan getuigen van zijne onvermoeide en oordeelkundige pogingen in dat opzigt. Ook het natuurkundig genootschap in de stad zijner inwoning gesticht, was hem zeer veel verschuldigd, en mogt zich menigwerf aan de vruchten zijner kennis vergasten. Muntte zijne voordragt door helderheid en degelijkheid uit, hij wist zich te gelijk de toegenegenheid zijner toehoorders in hooge mate te verwerven. Algemeen en ongeveinsd was de hoogschatting hem door leerlingen, stad- en landgenooten toegedragen. Aan welverdiende onderscheiding ontbrak het hem dan ook geenszins, en het ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw versierde ook zijne borst. Meer evenwel vereerden hem zijne regtschapenheid en eenvoud, zijne vriendschappelijkheid en kunde. Ook wij mogten in deze vergadering daarvan de blijken ontwaren. Van den jare 1855 af was **ERMERINS** Lid der Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Hij leverde in onze *Verslagen en Mededeelingen* een critisch overzicht der gronden aangevoerd voor de identiteit van licht en warmte, en deelde eigen onderzoekingen mede ondernomen met het doel om die identiteit nog meer boven allen twijfel te verheffen. Een ander opstel bevat een uitvoerig en beredeneerd verslag van tienjarige barometer-waarnemingen met registreertoestel, waaruit hij naar den eisch bijzonderheden afleidde de dagelijksche bewegingen der luchtdrukking betreffende voor Groningen: de juiste tijden van periodiciteit, de grootte der oscillatiën en meer.

Niet lang mogt **ERMERINS**, na den 70-jarigen leeftijd bereikt te hebben, zijne plaats onder de Rustende Leden inne-

men. De laatste maal dat hij zijne stem onder ons deed hooren was, om zijn ouden vriend CLAAS MULDER eene gepaste en hartelijke hulde toe te brengen. En thans is ook hij evenals zijn vriend ten grave gedaald en staren wij den waardigen man na. Den 2^{den} Maart 1869 ontviel hij aan zijne betrekkingen en vrienden, maar voorzeker zijne nagedachtenis en voorbeeld, zij sterven niet.

UITGEGEVEN GESCHRIFTEN

VAN

J. W. ERMERINS.

Descriptio historiae inventionis Penduli compensatorii, ut et expositio eiusdem Penduli theoriae in universum spectatae. — Responsio ad quaestionem ab Ordine Disc. Math. et Phys. Acad. Lugd. Batavae propositam, quae praemium reportavit d. 8 m. Februarii 1819.

Responsio ad quaestionem ab Ord. Disc. Math. et Phys. Acad. Lugd. Batavae propositam: „qua lege vis affinitatis chemicae regitur, habita ratione quantitatis corporum coniunctorum,” — quae praemium reportavit d. 8 m. Februarii 1820.

Dissertatio De refractione astronomica. Lugd. Bat. 1824.

Dissertatio medica inauguralis De ratione inter formam ossium aliarumque partium corporis humani. Lugd. Bat. 1824.

Oratio De studio matheseos ad plurimorum hominum ingenia accommodato, habita Franequerae d. 8 m. Junii 1825, quum professionem in Athenaeo Franequerano auspicaretur.

Oratio De physiconum methodo vere philosopha, habita d. 25 m. Junii 1832, quum Athenaei, quod Franequerae est, regundi munus deponeret.

Oratio De matheseos vi ad acuendum veri sensum, habita

Groningae d. 16 m. Septembris 1835, quum professionem in Ord. Disc. Math. et Phys. auspicaretur.

Oratio qua collegarum, proximo anno defunctorum, L. G. PAREAU, N. MULDER, J. BAART DE LA FAILLE, memoriam recoluit, habita d. 10 m. Octobris 1867, quum magistratum academicum deponeret.

Beschrijving van den electro-dynamischen toestel van AMPÈRE. (Bijdragen tot de natuurk. wetenschappen, verz. door H. C. VAN HALL, W. VROLIK en G. J. MULDER. 3de Dl. 1828).

Over 's menschen natuurlijk waarheidsgevoel. Voorlezing, gehouden den 16^{den} Maart 1832 te Franeker (Rec. d. Rec. Dl. 25, 2de Stuk, bl. 350).

Handleiding bij de beoefening der sterrekunde van Sir John F. W. HERSCHEL, uit het Engelsch vertaald door J. W. ERMERINS. Groningen, 1838—1840. 2 Dln.

Bedenkingen tegen de pogingen door de Synode der Herv. Kerk aangewend, om de studenten in de Godgeleerdheid aan onze Hoogescholen te ontslaan van alle verpligte studie in de mathesis. Groningen, 1843.

De Akad emie Minerva, aanprezen in twee voorlezingen, door H. T. ROSKES en J. W. ERMERINS. Groningen, 1845.

Is er verband tusschen materialistische rigting en natuurk. wetenschappen? (Blikken in het leven der natuur. 1856).

Over de identiteit van licht en stralende warmte (Versl. en Meded. d. Kon. Akad. v. Wetensch. Dl. 7).

Over de dagelijksche beweging van den Barometer te Groningen, opgemaakt uit de aanwijzingen van den barograaph van Dec. 1851 tot Nov. 1861 (Versl. en Meded. d. Kon. Akad. v. Wetensch. 2de Reeks. Dl. 2).